

140 . Cugir | Comuna: Oraș Cugir | Județ: Alba | Punct: Dealul Cetate - Cetatea dacică de Cugir | Anul: 2023

Anul: 2023

Cod RAN: 1703.01

Perioade: Preistorie, Protoistorie, Evul Mediu, Perioada modernă

Epoci: Epoca bronzului, La Tène târziu, Epoca medievală mijlocie, Epoca modernă

Tipuri sit: exploatare/carieră, amenajare/construcție

Autori: Andreea Drăgan, Aurel Rustoiu, Mariana Elena Egri, Georgeta El Susi, Marina Musteață, Diandra-Natalia Pall-Both, Bogdan Lăpușan, Gabriel Tiberiu Rustoiu, Gabriel-Dan Balteș, Andrei Georgescu, Dan Ștefan, Emilia Georgiana Tănasă, Paul Sorin Lăcraru, Boglárka Gloria Munteanu, Florian Boișteanu, Roxana Grindean, Beatrice Ciută, Claudiu Purdea, Diane-Elisabeta Dobrean, Camelia Bartalics

Instituții: Institutul de Arheologie și Istoria Artei, Cluj-Napoca, Institutul de Arheologie și Istoria Artei, Cluj-Napoca, Institutul de Arheologie și Istoria Artei, Cluj-Napoca, Institutul de Arheologie și Istoria Artei, Cluj-Napoca, Institutul de Arheologie și Istoria Artei, Cluj-Napoca, Institutul de Arheologie și Istoria Artei, Cluj-Napoca, Muzeul Național al Unirii, Alba Iulia, Muzeul Național al Unirii, Alba Iulia, Muzeul Național al Banatului - Timișoara, Muzeul Național al Carpaților Răsăriteni, Sfântu Gheorghe, Universitatea "Babeș - Bolyai", Cluj-Napoca, Universitatea "Babeș - Bolyai", Cluj-Napoca, Universitatea "Babeș - Bolyai", Cluj-Napoca, Universitatea "Babeș - Bolyai", Cluj-Napoca, Universitatea "1 Decembrie 1918", Alba Iulia, Centrul Cultural Cugir, Centrul Cultural Cugir, Centrul Cultural Cugir

Nr. autorizatie: 208

Data autorizatiei: 2023-04-03

Raport de cercetare arheologică de la Cugir, oraș Cugir, jud. Alba, Punct: Dealul Cetate - Cetatea dacică de Cugir

Rezumat

Situl de la Cugir – Dealul Cetate este situat la sud de orașul Cugir, fiind mărginit de Valea Dăii, platoul DupăCetate și râul Cugir. Situl a fost investigat sistematic între anii 1977 și 1991 de o echipă condusă de I. H. Crișan, F. Medeleț și I. Andrițoiu. Săpăturile arheologice au produs o documentație amplă, recent publicată și discutată în literatura de specialitate. Cercetările întreprinse în a doua jumătate a secolului XX au scos la lumină o fortificație aparținând „orizontului dacic”. Straturile identificate indică faptul că habitatul fortificației a fost construit în două faze distincte.

Prima fază, datată între a doua jumătate a secolului al II-lea î.Hr. și mijlocul secolului I î.Hr., constă din mai multe locuințe adâncite situate atât în interiorul, cât și în exteriorul unei fortificații prevăzute cu un șanț și un val de pământ. În cea de-a doua fază de construcție, terenul platoului superior al dealului a fost nivelat. Spațiul locuit a fost extins spre vest, est și nord, unde au fost create cel puțin trei terase antropice. Pe aceste structuri a fost ridicat un nou val de pământ, împreună cu un zid construit din roci locale legate cu lut.

Scopul campaniei din 2023 a fost de a verifica observațiile stratigrafice realizate în cadrul cercetărilor arheologice mai vechi, precum și de a stabili un plan pentru investigații sistematice viitoare. În plus, cercetările actuale au urmărit colectarea de probe pentru mai multe analize interdisciplinare complexe și investigarea sitului prin metode geofizice. Astfel, a fost excavată o secțiune de 6x2 metri, denumită S1, în partea nord – nord-vestică a platoului superior, în zona valului aferent celei de-a doua faze de construcție. Cercetările au scos la lumină straturile celor două faze de construcție ale fortificației, precum și valul menționat. Aceste descoperiri confirmă parțial interpretările stratigrafice anterioare. Mai mult, săpăturile actuale au relevat o structură mai complexă a valului, prezența unei palisade de lemn pe creasta acestuia, precum și unele niveluri de locuire și locuințe aparținând primei faze de habitat.

Săpăturile viitoare vor fi extinse spre vest, pe prima terasă situată sub platoul superior, pentru a identifica zidul. Obiectivul va fi de a observa legătura cronologică dintre valul de pământ și zidul construit din roci locale legate cu lut, precum și straturile de locuire situate între ele.

Raport

Situl Cugir – Dealul Cetate se găsește amplasat în partea sudică a localității Cugir, fiind mărginit la sud de Valea Dăii, la est de râul Cugir și la vest de platoul „După Cetate”. Dealul Cetate se ridică până la o altitudine de 495 m și se prezintă ca o formă de relief dominantă în peisajul Văii Cugirului, aflat la capătul sudic al acesteia cu o bună vizibilitate înspre și dinspre Valea Mureșului, mărginind o zonă de acces spre masivul Șureanu. Antichitățile de pe Dealul Cetății din Cugir au devenit cunoscute o dată cu cercetările sistematice întreprinse de I. H. Crișan, F. Medelet și I. Andrițoiu între anii 1977 și 1991. Cele 15 campanii arheologice au condus la realizarea unei documentații vaste recent publicată integral și introdusă în circuitul științific (Crișan, Medelet, Andrițoiu 2020; pentru rapoartele mai vechi Crișan, Medelet 1979; pentru interpretarea anterioară a descoperirilor de la Cugir vezi și Rustoiu 2015; Căsălean 2020). Pe platoul și pe terasele antropice ale dealului cercetările sistematice au condus la descoperirea unor niveluri de locuire ce aparțin culturii Wietenberg, o cetate și o necropolă tumulară aparținând La Tène-ului târziu, intervenții din perioada medievală și amenajări moderne în contextul amplasării unei baterii antiaeriene în timpul celui de-al doilea război mondial. Dintre acestea, nivelurile cel mai bine păstrate aparțin La Tène-ului târziu respectiv „orizontului dacic”. Pentru această perioadă autorii cercetărilor au distins încă din primele campanii prezența a două faze distincte de amenajare a habitatului cetății. Prima fază, încadrată cronologic între a doua jumătate a sec. II a. Chr. și mijlocul sec. I a. Chr. este reprezentată de locuințe adâncite și semi-adâncite înconjurate de un șanț săpat în stânca dealului în spatele cărui a fost ridicat un val din pământ și piatră sfărâmată prevăzut cu palisadă. Acestei faze îi corespunde și necropola tumulară. Cea de-a doua fază, încadrată cronologic între mijlocul sec. I a. Chr. și începutul sec. II p. Chr. este reprezentată de reamenajarea habitatului prin îndreptarea stâncii platoului superior și amenajarea a cel puțin trei terase antropice spre vest, nord și est în continuarea platoului. Pe acestea valul din prima fază a fost refolosit în edificarea unui nou val ce înconjura platoul superior. Acesta a fost la rândul lui prevăzut cu o palisadă din lemn. Pe terasele antropice a fost ridicat un zid din piatră de râu legată cu lut. În ductul zidului a fost construit în partea vestică, în proximitatea unei căi secundare de acces în incintă, un turn cu elevație din lemn. Acestei faze îi corespunde o locuință cu absidă situată în incinta formată de valul de pământ și o serie de locuințe semi-adâncite și de suprafață dispuse atât în incintele fortificate, cât și în exteriorul acestora. În spatele elementelor de fortificație au fost săpate în stânca dealului o serie de șanțuri menite să asigure scurgerea apelor pluviale. Pornind de la documentația cercetărilor din a doua jumătate a sec. XX, investigația desfășurată în anul 2023 a privit sondarea și evaluarea arheologică a sitului în vederea elaborării unui plan de reluare a cercetărilor sistematice și pentru punerea sa în valoare din punct de vedere turistic și muzeal. Astfel, cercetările au presupus investigații geofizice pentru a lămurii planimetria spațiilor antropice din interiorul și exteriorul incintelor fortificate și reactualizarea planului topografic al sitului (Dan Ștefan). La acestea s-a adăugat și realizarea unui sondaj arheologic intruziv menit pe de-o parte să verifice interpretările stratigrafice emise în timpul cercetărilor sistematice, iar pe de altă parte să permită prelevarea de probe pentru analize interdisciplinare complexe. Sondajul arheologic intruziv, numit convențional S1, a fost realizat la marginea nord-vestică a platoului superior în zona valului de pământ. Pentru a verifica stratigrafia această secțiune a fost amplasată într-o zonă necercetată aflată între secțiunea magistrală Alfa m -3 - 3 și Suprafața Alfa 19-(-3)/Beta 14-4, fiind orientată pe direcția est-vest. S1 a fost excavată pe o lungime de 6 m și o lățime de 2 m până la o adâncime maximă de 1.4 m când a fost întâlnit nivelul steril reprezentat de micașistul sfărâmiat și roșiatic al dealului Cetate. Secțiunea a fost cercetată prin metoda „single context planning”. Datele oferite de fiecare context au fost notate pe fișe de context specifice, dimensiunile fiecărui context au fost măsurate cu ajutorul unui gps digital. Contextele au beneficiat de fotografii de specialitate și fotogrammetrie necesară creării modelului 3D. Nu în ultimul rând, materialul arheologic a fost recoltat în funcție de context, alături de probele necesare analizelor paleozoologice, paleobotanice, de polen fosil și cărbune. Au fost de asemenea prelevate, din fiecare context arheologic, fragmente de cărbune în vederea realizării unor analize C14, care vor permite eventual o mai bună cunoaștere a cronologiei absolute. Din punct de vedere stratigrafic sub nivelul vegetal s-a conturat miezul valului de pământ din faza a doua de amenajare

a habitatului. Acesta a fost realizat din mai multe niveluri de sol lutos și micașist sfărâmat, toate bine bătute în conținutul cărora s-au identificat puține materiale arheologice în poziție secundară. În partea superioară a valului au fost identificate trei gropi de stâlp, ce aveau o umplutură omogenă și proveneau de la palisada din lemn. De asemenea, pe suprafața valului au fost observate mai multe fragmente de cărbune rezultate probabil din incendierea palisadei. Fața interioară a valului a fost placată cu bolovani de râu așezați uniform. De altfel, pe profilul vestic s-a putut observa o groapă de stâlp ce susținea cel mai probabil un parapet din lemn menit să împiedice scurgerea valului de pământ spre interiorul incintei. Sub val și amenajările asociate lui a fost identificat un nivel compact, bogat în materiale arheologice ceramice, dispus în două trepte care indică amenajarea încă din prima fază de locuire a unor terase antropice. În cadrul acestui nivel a fost identificată în jumătatea estică a secțiunii o locuință semi-adâncită prevăzută cu o podea de lut și mărginită de bolovani de râu. De asemenea, a fost observată în centrul secțiunii și o posibilă groapă de provizii probabil transformată în groapă menajeră. Acestea au fost parțial deranjate de amenajările ulterioare, iar în conținutul lor au fost antrenate în poziție secundară materiale aparținând culturii Wietenberg. Nivelurile primei etape de locuire a cetății au fost amplasate peste un strat de lut gălbui bine bătut pe suprafața stâncii native. Astfel, cercetările întreprinse în S1 au surprins în mare parte aceleași observații formulate și în cadrul cercetărilor sistematice din 1977-1991. Au fost identificate cele două etape de construcție și ocupare a habitatului cetății. La acestea, noile cercetări adaugă câteva observații suplimentare. Acestea constă în observația amenajării spațiului locuit prin terase încă din prima etapă de locuire. De asemenea, valul din pământ din prima fază nu a fost întâlnit și în S1 ceea ce sugerează fie înlăturarea lui completă în contextul construcției valului din faza a doua sau un traseu diferit al acestuia cel puțin în zona cercetată recent. De asemenea, cercetările curente au surprins stratigrafia mai complexă a valului de pământ din faza a doua format din niveluri succesive de compoziții diferite uneori alternând între straturi de lut și stâncă sfărâmată pentru a sporii cel mai probabil rezistența acestuia. La toate acestea se adaugă și analiza prin metodele interdisciplinare menționate care se află în curs de prelucrare. Pornind de la observațiile formulate în campania 2023, alături de analizele geofizice, viitoarele cercetări arheologice sistematice se vor concentra pe extinderea excavațiilor la vest de S1 pe prima terasă de sub platoul superior unde a fost identificat zidul din piatră de râu legată cu lut. Această abordare permite observarea relației stratigrafice și implicit cronologice între valul de pământ și zidul din piatră. De asemenea, această abordare poate oferi informații noi legate de habitatul de pe terasele antropice ale cetății.

Informații suplimentare online

[Raportul 7228 din cronica.cimec.ro](https://cronica.cimec.ro)

[Localizare pe hartă, folosind Mapserver Cimec.ro](https://mapserver.cimec.ro)
